

کوتاه نوشت طرح‌های فرهنگی سال ۹۴ سازمان دانشجویان

مجری طرح: دفتر دانشکده علوم اداری

عنوان طرح: نظارت استصوابی

سرفصل فعالیت: دین و قرآن کتاب و کتابخوانی علم و اندیشه سیاست و اجتماع
 ادب و هنر محرومیت زدایی گردشگری علمی فرهنگی فوق برنامه

اهداف طرح:

آشنایی دانشجویان با نظارت استصوابی و بررسی چرایی وجود دستگاه ناظر در انتخابات ها و نقد و بررسی حقوقی نظارت استصوابی

خلاصه طرح:

نظارت بر انتخابات با هدف تضمین سلامت آن انجام می‌گیرد تا فرآیند برگزاری انتخابات مطابق با موازین قانونی باشد و از حق مردم در تعیین سرنوشت خود در برابر انحراف‌ها، تخلف‌ها و احیاناً تقلب‌های انتخاباتی، صیانت و پاسداری شود. از اینروست که «نظارت بر اجرای انتخابات» اصل پذیرفته شده‌ای در تمامی جوامع - با هر درجه از مردم‌سالاری - است و هیچ نظام انتخاباتی در دنیا وجود ندارد که فاقد مکانیسم نظارتی و یا به عبارت دیگر «مدیریت تضمین سلامت انتخابات» در کنار مکانیسم اجرایی یعنی «مدیریت اجرایی انتخابات» نباشد. از آنجا که در اغلب کشورها، سر رشته اجرای انتخابات در دست قوه مجریه و دولت است و دولت‌ها همواره خود، یک طرف اصلی در رقابت‌های انتخاباتی محسوب می‌شوند، لازم است نهادی بی‌طرف و مستقل از جریان‌ها و جناح‌های رقیب بر فرآیند برگزاری انتخابات نظارت کند و هر چه این نظارت گسترده‌تر باشد، طبیعی است که بر کاهش تخلف‌ها و اعمال نظرهای غیرقانونی و در نتیجه، حراست از سلامت انتخابات و پاسداری از حق حاکمیت مردم، تأثیر افزون‌تری خواهد داشت.

دامنه نظارت و میزان مداخله و تأثیر نهاد ناظر در فرآیند انتخابات، حسب نظام‌های گوناگون سیاسی، متفاوت است و از «نظارت حداقلی» در چارچوب حل و فصل اختلاف‌ها و رسیدگی به شکایت‌های انتخاباتی تا «نظارت حداکثری» مبتنی بر کنترل همه مراحل اجرایی انتخابات را در برمی‌گیرد که نظام انتخاباتی جمهوری اسلامی ایران از این حیث، در زمره نظام‌های نظارت حداکثری قرار می‌گیرد، زیرا به تصریح قانون، نظارت شورای نگهبان بر انتخابات، نظارتی عام، استصوابی و در همه مراحل است. موضوع نظارت بر اجرای انتخابات از دو جهت قابل بررسی است: نخست از حیث گستره حیطه‌های نظارتی و دیگر از جهت حدود صلاحیت ناظر؛ از جهت اول، حیطه‌های تحت نظارت را می‌توان در دو گستره نظارت بر تعیین صلاحیت نامزدهای انتخاباتی و سپس نظارت بر چگونگی برگزاری انتخابات تعریف کرد و از جهت دوم، تقسیم‌بندی معروف و موسوم به نظارت «اطلاعی» و «استصوابی» مورد توجه قرار می‌گیرد. پذیرش اصل نظارت بر انتخابات، مورد اتفاق عموم نظام‌های انتخاباتی دنیاست و آن چه نظام‌های یاد شده را از این حیث متفاوت می‌سازد، چگونگی اعمال صلاحیت‌های نظارتی است.

با توجه به اهمیت این مسئله و حاشیه‌هایی که همواره پیرامون آن وجود دارد، بر آن شدیم تا در میزگردی با حضور دو تن از اساتید حقوق و فعالین سیاسی، مسئله نظارت استصوابی بپردازیم. آقایان دکتر غلامرضا خواجهی (عضو هیئت علمی گروه حقوق دانشگاه فردوسی و فعال سیاسی اصولگرا) و ناصر آملی (فعال سیاسی اصلاح طلب) مهمانان این نشست خواهند بود.